

Мр Добривоје Јовановић
Историјски архив Јагодина

ОТПУШТАЊЕ ЂУРЕ ЈАКШИЋА ИЗ СЛУЖБЕ 1871. ГОДИНЕ¹⁵⁴

Против Ђуре Јакшића тужбу је поднео 10. маја 1871. године Јован Цветановић, члан општинског суда у Јагодини, због физичког кажњавања његовог сина Петра. Њега је Ђура Јакшић током априла месеца исте године претукао и нанео му тешке телесне повреде. Од тих батина дете је имало последица, јер је од тада имао болове у глави. Због поновног физичког кажњавања, које се догодило 8. маја, Јован Цветановић је поднео тужбу Министру просвете. Тог дана Петар се јавио Ђури Јакшићу да је болестан од грознице, и тражио да изађе напоље. Учитељ га је пустио. Када се ученик вратио на час, Ђура га је позвао у канцеларију и четири пута га је ударио штапом и рукама, по глави и рукама. Дете се уплашило од батина и побегло из школе. Од тог дана дете је непрестано боловало. Према лекарском уверењу, потврђено је да су болови у глави и повишена температура вероватно настали због удараца, јер су постојали крвави отоци.

Пошто је сматрао да ђаци не могу да се кажњавају батинама, већ школским затвором према тежини кривице, а посебно због батињања већ онесвешћеног детета, што је био тирански поступак, Јован Цветановић поднео је тужбу Министарству просвете, да би опоменуло Ђуру Јакшића да више не туче децу.

За сведоке батињања његовог сина, Јован Цветановић је навео Јанићија Поповића, суплента, Стевана Тасића и Тому Ивановића, послужитеље, и два ђака. У тужби је тврдио да су се стотину пута догађале туче, али се нико није жалио, јер је свако знао да ће му дете бити истерано из школе. Истеривања је било више пута, увек када би се неко бунио на поступак Ђурин. Он је истерао из школе дете Павла Јеврића, учитеља основне школе у Јагодини, јер је случајно приметиле стаклену флашу пуну ракије, из које су пили Ђура Јакшић и Светозар Савић, учитељ основне школе. Дете је то пренело осталој деци, од којих је Ђура то чуо. Одмах је одвео дете у канцеларију и почео да га туче. Позвао је остале професоре и

¹⁵⁴ АС, МПс, Ф VIII, р-96/1871. Ђура Јакшић постављен је за наставника цртања и краснописа у Јагодинској реалци 18. новембра 1869. године.

Павла Јеврића, коме је рекао да му је дете истерано из школе. Тако је и ово дете истерано због пијанчења Ђуре Јакшића.

Посебно је Јован Цветановић истакао пијанство и понашање Ђуре Јакшића. Од када је дошао у Јагодину, сваког дана се опијао, пијанчио од механе до механе, вређао и свађао се са људима. Са музикантима је ишао од стола до стола, и на тај начин терао људе из механа. Људи су га због таквих његових поступака избегавали. У Јагодини се говорило да је јадна наша просвете кад има такве учитеље, јер су га упоређивали са поступцима неког Турчина, који је раније живео у Јагодини и нападао на мирне људе.

Да је то истина што тврди за Ђуру Јакшића, да свакодневно пијанчи и напада и вређа људе, навео је спремност свих виђенијих Јагодинаца да сведоче о томе: Висариона Николића, Илију Богдановића, Мијалка Раденковића, Јована Караматића, Тасу Марковића, Димитрија Стојановића, Косту Раденковића, Станоја Миленковића, Ђоку Живковића, Ђоку Аврамовића, Симу Николића, Ђоку Миљковића, Јована Радојевића, Милана Аврамовића, Саву Матејића, Ђорђа Крстића, све трговце из Јагодине, Милосава Павловића, физикуса, Милана Антоновића, пензионера, Атанасија Ивановића, пензионера, Милоша Пироћанца, даље, сав персонал начелства, општине јагодинске и Суда окружја јагодинског.

Суд општине вароши Јагодине 10. фебруара 1871. године саслушао је тројицу школских служитеља: Радосава Симића, Анту Стојановића и Стевана Тасића, поводом пијанства Ђуре Јакшића. Сви су изјавили да су куповали ракију за Ђуру Јакшића и Светозара Савића, учитеља основне школе. Ракију су куповали углавном и пре и после подне по неколико пута. Учитељи су ракију испијали у школској канцеларији или у служитељској соби. Када је Ђура Јакшић престао да пије ракију, један од служитеља доносио му је вино, такође пре и после подне.

Изјашњење Ђуре Јакшића, по тужби Јована Цветановића, узео је суплент Јанићије Поповић, по налогу Министарства просвете од 14. маја 1871. године¹⁵⁵:

Изјаснење

По тужби г. Јованче Цветановића кмета вар. Јагодине тражи се од мене разјашњење.

Тужбу његову преслушао сам; и рекао бих да јој садржина више личи на грдњу, на оно подло потварање, с којим се служе само људи

¹⁵⁵ Приликом слања изјаве Ђуре Јакшића, суплент Јанићије Поповић послао је 29. маја и своју изјаву поводом ове тужбе. Он је тврдио да ниједан ђак није истеран из школе без кривице, за коју закон прописује такву казну. На основу жалбе Цветановићеве и неистинитости око истеривања ђака, изјављује: “*види се из жалбе колико му лежи истина на срцу, и колико одговара позиву кмета, коме је поверена управа грађанства*”.

необразовани, пакосни или осветољубиви - ја не знам у коју врсту г. Јованча да уврстим? - Ал оно што је он у својој тужби противу мене навео; то је ужасна и подла „неистина“ коју може измислити само онај човек, који не зна шта је част.

Опростите господине, што нисам према такој тужби блажије изразе нашао. – А и могу ли, кад ме опада? Кад говори оно што никад није било, што никад неће бити.

Он вели да сам му дете Петра Цветановића уч. I разреда ухватио за прса, да сам га о зид треснуо – и он да ми је све то велико и дужно опростио!... Он?... Господине, тај Јованча Цветановић по мојој тужби **спроведен је окр. суду и суд му је дозволио да се из слободе брани – и тај Јованча да мени опрости!** Господине! Ја сам уверен, случајно да сам и његово кученце са штапом дотакао, да ми тај Јованча не би опростио – а после, где су му докази? И кад је то било? И зашто и кроз што и пред киме? После тога, још и то додаје да сам му 8-ог маја са моки, штапом дете на дохват: по глави, по рукама итд. био, и то у канцеларији, а у присуству г. Јанићија Поповића, суплента, и ученика II разреда Јосифа Димитријевића, иначе Сајцијћа. То је сушта неистина да је и г. Јанићије и Јосиф онда бијо кад сам ја речено дете због тога казнио: прво што није знало баш ни најмање задатак – а беше земљопис, у чему сам неколико пута г. Ђукића за време отсуства заступао – због тога а друго: што ме је дете слагало, да је ишло да бљује, а кад сам га после часа из авлије, а не из школе повео да ми покаже на коме је месту бљувало, оно ми не умеде означити, из тога сам извео да ме лаже и да се по авлији само играло – и ја сам га због тога казнио: ударио сам га прутићем три пут по длановима, а не као што г. Јованча вели: на дохват са штапом и то по глави и по рукама.

Он вели да од тих удараца дете и сад болује, подноси и докторово сведочанство – а одмах пред тиме казује да се дете пре кажнења тужило на грозницу; дакле. Беше грозничаво, које ја нисам знао – и ту је грозницу хтео г. Кмет да припише измишљеним батинама! Лепа светлост на карактер госп. Тужитеља!...У осталоме, г. Кмет је ту исту „измишљотину“ свога развијеног ума, и овде по чаршији протурио, и ја сам га још 12 о.м. због тога оvd. Начелству тужио и захтевао да начелство реченог Јованча законским путем принуди да то проношење докаже или да се казни као човек који другог а ни крива ни дужна опада.

Даље наводи да су многа деца због мене уз завода изкључена, а за пример износи дете учитеља Павла Јеврића, Димитрија Јеврића, ученика I разреда реалке овдашње - Господине, у колико ја знам није из оvd. завода ниједно дете по вољи једног човека изкључено него све по решењу гимназијског савета. У осталом ево прилажем, овогодишње белешке како Петра Цветановића тако и Димитрија Јеврића уч. I р. из њих ће те се уверити какви су то ученици због којих се г. Јованча онако жестоко жали.

Петар Цветановић, уч. I р.

предмети	Септ.	Окт.	Нов.	Дек.	Испит	Фебр.	Март	Апр.
Катихизис	3	1	3	4	3	1	3	2
Срп. језик	3	3	3	1	1	3	2	2
Нем. језик	2	3	3	2	1	2	2	2
Земљопис	-	2	3	2	2	3	1	2
Рачун	3	3	1	1	3	1	2	1
Краснопис	3	2	3	3	1	1	2	3
Цртање	2	1	1	2	-	1	3	1

Димитрије Јеврић, уч. I р.

Предмети	Септ.	Окт.	Нов.	Дек.	Испит	Фебр.	Март	Апр.
Катихизис	4	2	3	2	-	-	-	-
Срп. језик	2	1	1	1	-	-	-	-
Нем. језик	2	2	1	3	-	-	-	-
Земљопис	2	2	1	-	-	-	-	-
Рачун	2	3	2	-	-	-	-	-
Краснопис	3	1	1	3	-	-	-	-
Цртање	1	1	1	3	-	-	-	-

У главном протоколу записано је поред имена Димитрија Јеврића учен. I р. ова примедба: Оставио школу у почетку Декем. 1870 год.

Што се тиче мога понашања према деци и за време вршења моје дужности ту нека ме код вас оправдају Кондуите; а ван дужности, не сећам се да сам неком, па ма и најмањем имену или увреду нанео, у осталом верујте господине, да се овде баш и најмања грешка не прашта – дакле: ако сам коме што крив, нека ме изволи тужити, овде има и полиције и суда, закони су прописани а у њима биће сугурно неки параграф и за онаке људе: који међу пријатељима и браћом раздор сеју. Напоследку врло фино и лукаво додаје да сам једном у кафани заповедио бандистима да свирају „Милетићев мари“. Код нас су господине бандисте ретке, и ја сам се збиља зажелио слушати свирке, па кад су и „Марсељезу“ и „Ракошијев мари“ и многе друге маршеве и комедије одсвирали, ја сам захтевао да нам одсвирају „Милетићев мари“ наравно да ја нисам знао, да је то мимо

законски, тек кад се кмет са свим озбиљски диже и кад рече: да је тај мари законом забрањен, онда сам тек назрео да сам на погрешном путу.

Што ме тужи да сам кесеџија и као неки силеџија – шта могу ја на то одговорити?

*У Јагодини
28 Маја 871*

*Ђура Јакшић
учит цртања*

Решење Министарства просвете о кажњавању Ђуре Јакшића достављено је супленту гимназиске реалке 16. августа 1871. године:

„Пошто г. Ђура Јакшић, учитељ цртања и краснописа гимназиске реалке јагодинске, поред све опомене није се хтео никако поправити у своје владању и понашању, него је поступио онако, како ни како неприличне наставнику: то сам решио: да се одпусти из учитељске службе.

Препоручујем вам, да г. Ђуру одмах од дужности разрешите и плату му до дана разрешења издате“.